

Inhoud

Inleiding	13
Zoektocht naar een pedagogiek voor jonge kinderen in een groepssetting	13
Bijdragen aan samenhangende en toepasbare ontwikkelingstheorie	14
Theoretisch kader: participerende leer- en ontwikkelingstheorie	15
Doel en doelgroep	16
Opbouw van dit boek	17
Dank!	19
Hoofdstuk 1 Nieuwe opvoedingssituaties en de wetenschap: een cyclische relatie	21
Nieuwe verbanden tussen moederschap en zelfontplooiing: een zoektocht van vrouwen	22
Nieuwe pedagogische praktijken in kinderdagverblijven	24
Nieuwe pedagogische praktijken in speelzalen en kleutergroepen	29
Nieuwe beelden van jonge kinderen en hun opvoeders	32
Nieuwe onderzoeksvragen en theorievorming	35
Nieuwe pedagogische praktijken leiden tot nieuwe wetenschappelijke inzichten	39
Hoofdstuk 2 Liefdevol en vertrouwd	43
Lichaamscontact, nabijheid en emotionele veiligheid	43
Verbondenheid, nabijheid en stressregulering	46
Aangeboren vermogen tot intersubjectiviteit	50
Spelen en speelpraten	53
Sociale context en opvoedingsdoelen	57
Zelfbesef, identiteit en morele ontwikkeling	59
Liefdevolle relaties en zelfbesef	62
Hoofdstuk 3 Spelen, leren, vrijheid en cultuur	63
Wat is spel?	64
Spel en neuropsychologen over leren en aanpassen	70
Spel en de kwaliteit van de opvoeding van jonge kinderen	72
De speelse opvoeder	79
Spelen en pedagogische principes	79

Hoofdstuk 4 Vakkundig en met pedagogisch beleid	81
Vier relatieniveaus binnen kindercentrum en school	82
Het individuele kind en de professional	82
Kinderen in kleine groepen en de professionals	87
Begeleiden van een groep: regelmaat en speelruimte	92
Leren van regels, waarden en normen	96
Kinderopvangorganisaties en samenleving	97
Hoofdstuk 5 Samenspelen en leren in een groep	101
Interacties tussen baby's	102
Ontwikkeling van samenspel	103
Factoren die van invloed zijn op samenspel	107
Prosociaal gedrag	110
Conflicten leren oplossen	113
Begeleiden van samen spelen en leren	115
Begeleid spel met een educatief doel	122
Disciplineren en speelruimte voor kinderen	124
Veelzijdigheid in de begeleiding van samen spelen en leren	125
Hoofdstuk 6 Groepsdynamiek en het leren van waarden en normen	127
Vriendschappen tussen jonge kinderen	127
Groepsstructuur en groepsprocessen	131
Pedagogisch medewerkers en relaties tussen kinderen	137
Groepsprocessen en omgaan met diversiteit	137
Emoties, waarden en normen	141
Creëren van gezamenlijkheid	147
Hoofdstuk 7 Taal en leren	151
Verlangen naar verbondenheid als bron van taalontwikkeling	151
Delen van ervaringen in de wereld als bron van taalontwikkeling	155
De taal zelf als bron van taalontwikkeling	159
Rol van de pedagogisch medewerker en leerkracht	164
Taalstimulerende manieren van praten met jonge kinderen	170
Stimuleren van taalverwerving: speels, liefdevol en vakkundig	178
Hoofdstuk 8 Verhalen vertellen	179
Ervaringen leren verwoorden in verhalen	180
Praten over persoonlijke ervaringen	181
Praten over een fantasieverhaal	188
Zelf fantasieverhalen vertellen	194
Ontwikkeling door verhalen vertellen	196
Rol van de pedagogisch medewerker en leerkracht	199

Hoofdstuk 9 Doen-alsofspel	203
Over de inhoud van doen-alsofspel	204
Ontwikkelingen in doen-alsofspel	205
Ontwikkeling door doen-alsofspel	213
Doen-alsofspel in het gezin	215
Rol van de pedagogisch medewerker en leerkracht	217
Doen-alsof en een verhaalcultuur	228
Hoofdstuk 10 Pedagogiek in ontwikkeling	229
Een brede visie op kinderen	230
Diversiteit aan gezinnen en diversiteit in voorzieningen	230
Het lerende team	231
Een lerende pedagogische gemeenschap	233
Samenvatting	235
Anders dan het gezin	235
Vertrouwde relaties, ritmes, routines en rituelen	235
Spelen en speelse omgangsvormen	236
Begeleiden van samenspelende kinderen	236
Groepsprocessen en het leren van waarden en normen	237
Taal en vertellen en spelen van verhalen	238
Pedagogiek in ontwikkeling	239
Literatuur	241
Register	265
Over de auteurs	269
Elly Singer	269
Dorian de Haan	269
Fotoverantwoording	271